

«Νομοκανονικά», Επιθεώρηση Εκκλησιαστικού και Κανονικού Δικαίου

/ [Πεμπτούσια](#)

Με μελέτες και άρθρα επί ζητημάτων τα οποία αφορούν στις σχέσεις Κράτους και Εκκλησίας και αποτελούν, εν όψει της προαναγγελθείσης συνταγματικής αναθεωρήσεως, συμβολή στο επιστημονικό διάλογο αναφορικός με τα θέματα τόσο της θέσεως του Οικουμενικού Πατριαρχείου στην εκκλησιαστική, την ελληνική και τη διεθνή έννομη τάξη, όσο και του υφισταμένου νομοθετικού καθεστώτος των σχέσεων της Εκκλησίας της Ελλάδος με το Κράτος και των βελτιώσεων που τούτο επιδέχεται, κυκλοφόρησε προσφάτως το νέο τεύχος (2/2017) των «Νομοκανονικών».

Πρόκειται για ένα τεύχος πανηγυρικό καθώς με αυτό συμπληρώνεται δεκαπενταετία από την έκδοση του εν λόγω επιστημονικού περιοδικού, του οποίου τα τριάντα πυκνογραφημένα τεύχη, πάνω από 6.000 σελίδες, περισσότερες από εκατόν πενήντα μελέτες, περισσότερες από τρεις εκατοντάδες αποφάσεις δικαστηρίων της Ελλάδος και της αλλοδαπής, από τις οποίες η μεγάλη πλειονότητα υπομνηματισμένες, αποτελούν την παραχθείσα πλούσια επιστημονική συγκομιδή.

Τη συμπλήρωση δεκαπενταετίας από της εκδόσεως των «Νομοκανονικών» χαιρετίζει και «μετά χαράς και ευαρεσκείας» επευλογεί ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ. Βαρθολομαίος με σεπτό Πατριαρχικό Γράμμα που δημοσιεύεται στο περιοδικό και δια του οποίου επισημαίνεται η παρουσία των «Νομοκανονικών» ως η «εδραιωθείσα εις την ελληνικήν νομικήν βιβλιογραφίαν έγκυρος επιθεώρησις της νομοκανονικής πραγματικότητας» και εξαίρεται η προσφορά τους «εις την επιστημονικήν ανάδειξιν και μελέτην ποικίλων ζητημάτων, αναφυσόμενων κατά την ερμηνείαν και εφαρμογήν της τε κρατικής νομοθεσίας και των Θείων και Ιερών Κανόνων της Εκκλησίας».

ΝΟΜΟΚΑΝΟΝΙΚΑ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Έτος ΙΕ' • Τεύχος 2 • Νοέμβριος 2017

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑ
ΑΘΗΝΑ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Τα «Νομοκανονικά» είναι η εξαμηνιαία Επιθεώρηση που επιδιώκει να καλύψει δύο σύνθετους και δυσχερείς επιστημονικούς κλάδους, το Εκκλησιαστικό και το Κανονικό Δίκαιο, τόσο σε επίπεδο θεωρίας όσο και δικαστηριακής πράξεως. Αποτελούν το επιστημονικό όργανο της Εταιρείας Εκκλησιαστικού και Κανονικού Δικαίου και απευθύνονται σε δικηγόρους, δικαστές, θεολόγους και σε ερευνητές επιστήμονες από τον χώρο των κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών (ιστορικούς, κοινωνιολόγους, κ.λ.π.) οι οποίοι είτε εντρυφούν στο πεδίο των σχέσεων Πολιτείας - Εκκλησίας / θρησκευτικών κοινοτήτων, είτε ασχολούνται με θέματα της Εκκλησιαστικής Ιστορίας και δη της νεότερης. Εκδίδονται ανελλιπώς από τον Μάιο του 2002 και ήλθαν, σύμφωνα με την πρόθεση του ιδρυτού και Διευθυντού τους, ομοτίμου καθηγητού Εκκλησιαστικού Δικαίου της Νομικής Σχολής του ΕΚΠΑ κ. Ιωάννη Μ. Κονιδάρη, να καλύψουν την απουσία, που είχε από ικανού χρόνου καταστεί ευκρινώς ορατή, μιας περιοδικής εκδόσεως, η οποία να προάγει την επιστήμη στα ζητήματα του Εκκλησιαστικού και του Κανονικού Δικαίου και ευρύτερα τον δημόσιο διάλογο στα ζητήματα των σχέσεων Πολιτείας και Εκκλησίας. Ζητήματα τα οποία εμφανίζονται στο προσκήνιο με αξιοζήλευτη περιοδικότητα αποτελώντας - το τελευταίο διάστημα όλο και συχνότερα, όλο και εντονότερα - θέμα «ημερησίας διατάξεως» στην ατζέντα του δημοσίου διαλόγου. Παραλλήλως, τα «Νομοκανονικά» φιλοδοξούν να αποτελέσουν το κατάλληλο

εκείνο βήμα που θα επιτρέψει στις νέες επιστημονικές δυνάμεις του κλάδου να εμφανισθούν στο προσκήνιο και να δοκιμασθούν.

ΜΕΛΕΤΕΣ

Στο νέο τεύχος περιλαμβάνονται οι ακόλουθες μελέτες / άρθρα:

α) του καθηγητού της Νομικής Σχολής του ΑΠΘ, βουλευτού και τ. υπουργού κ. Ευ. Βενιζέλου με θέμα «Οι σχέσεις Κράτους και Εκκλησίας ως συνταγματικά ρυθμισμένες - Η συνταγματική θέση του Οικουμενικού Πατριαρχείου». Στη μελέτη επισημαίνονται οι σχέσεις ομοταξίας της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Οικουμενικού Πατριαρχείου, παραλλήλως δε τονίζεται ότι θα πρέπει να διαφυλαχθούν ως «κόρη οφθαλμού» τόσο η διεθνής οντότητα / υπόσταση του Πατριαρχείου (όπως αυτή ήδη αναγνωρίζεται συνταγματικώς, ως εκ της σχέσεως ομοταξίας του με το ελληνικό Κράτος) - όσο και η (ισχύουσα από το '75) συνταγματική εγγύηση των κανονικών σχέσεων μεταξύ της Αυτοκεφάλου Εκκλησίας της Ελλάδος και του Πατριαρχείου.

β) του δικηγόρου - LL.M., ειδικού νομικού συμβούλου της Ι. Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος κ. Θεοδ. Παπαγεωργίου με θέμα «Το νομοθετικό καθεστώς και οι σχέσεις της Εκκλησίας της Ελλάδος με το Κράτος: δεδομένα και παρανοήσεις», όπου παρέχονται διευκρινίσεις για σειρά ζητημάτων που έχουν δημιουργήσει αντιπαραθέσεις στον ακαδημαϊκό χώρο και τριβές στο κοινωνικό σώμα (όπως τα θέματα σχετικώς με το εάν έχουμε στην Ελλάδα «κρατική» Εκκλησία, εάν είναι απαραίτητος ο χωρισμός, εάν παρεμβαίνει η Εκκλησία σε κρατικές υποθέσεις, για τις αντιπαραθέσεις σχετικά με την εκκλησιαστική περιουσία, κ.λ.π.), και,

γ) του δικηγόρου, μεταπτυχ. διπλ. Εκκλησιαστικού δικαίου κ. Ιωαν. Καστανά, με θέμα «Τοποθέτηση φάτνης από Δήμους» στη Γαλλία, χώρα με «κοσμικό» χαρακτήρα στο πολίτευμά της (η αρχή της «laïcité») όπου, με αφορμή τις αποφάσεις του Conseil d'Etat no 395122 και no 395223 της 9ης Νοεμβρίου 2016, εξετάζεται το νομικό καθεστώς σε σχέση με τη πρόσφατη νομολογία των γαλλικών δικαστηρίων για την έγερση ή επίθεση θρησκευτικών συμβόλων και ειδικότερα της φάτνης των Χριστουγέννων σε δημόσιους χώρους (Δήμους, Νομαρχίες, κλπ).

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

Επιπροσθέτως παρουσιάζονται και αναλύονται σημαντικές δικαστικές αποφάσεις που άπτονται ζητημάτων εκκλησιαστικής φύσεως, όπως αυτή του Συμβουλίου της Επικρατείας με αριθ. 939/2017, Τμ. Γ', βάσει της οποίας κρίθηκε ότι η επιβολή του επιτιμίου της ακοινωνησίας και η επιβολή ποινής καθαιρέσεως από την ιερωσύνη σε ιεροκήρυκα - εκκλησιαστικό υπάλληλο δεν στερούν το ηθικό έννομο συμφέρον ασκήσεως αιτήσεως ακυρώσεως με την οποία επιδιώκεται η απόσχιση

της ηθικής μομφής που συνεπάγεται η επιβολή πειθαρχικής καταδίκης, όταν μάλιστα οι αποφάσεις των αρμοδίων οργάνων (εν προκειμένω του Ανωτάτου Υπηρεσιακού Συμβουλίου της Εκκλησίας της Ελλάδος) κρίνονται μη επαρκώς αιτιολογημένες (ανάλυση - σχολιασμός υπό Γ. Κ. Ιατρού). Επίσης, η ΣτΕ 1393/2017, Τμ. Γ' με την οποία κρίθηκε αφενός ότι η επιβολή επιτιμίου ακοινωνησίας σε μοναχούς δεν τους στερεί το δικαίωμα του εκλέγειν για τα όργανα διοικήσεως Ι. Μονής και αφετέρου ότι ο ηγούμενος και τα μέλη του Ηγουμενοσυμβουλίου ασκούν δημόσια λειτουργία και, ως εκ τούτου, πρέπει να έχουν την ελληνική ιθαγένεια (ανάλυση - σχολιασμός υπό Γ. Ι. Ανδρουτσοπούλου). Τέλος, δημοσιεύεται η ΣτΕ 1753/2017, Τμ. Γ' η οποία ασχολήθηκε με το ζήτημα σχετικώς με το εάν μοναχοί της Εκκλησίας της Ελλάδος, κάτοχοι σχετικών τίτλων νομικών σπουδών και αποκτήσαντες την δικηγορική ιδιότητα σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, δύνανται / νομιμοποιούνται παραλλήλως, με τα καθήκοντά τους στις Ι. Μονές που εγκαταβιώνουν, να ασκούν και στην Ελλάδα το επάγγελμα του δικηγόρου. Η υπόθεση έφθασε στο ΣτΕ κατόπιν προσφυγής μοναχού της Εκκλησίας της Ελλάδος μετά από την άρνηση του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών (ΔΣΑ) να τον εγγράψει στα μητρώα του επικαλούμενος ότι η διάταξη του Κώδικα Δικηγόρων, που προβλέπει ότι οι μοναχοί κωλύονται να αποκτήσουν τη δικηγορική ιδιότητα, είναι σύμφωνη με το Σύνταγμα και τους κανόνες δικαίου υπέρτερης τυπικής ισχύος, γιατί ο αποκλεισμός αυτός δικαιολογείται από θεμελιώδεις αρχές και κανόνες που διέπουν την άσκηση του δικηγορικού λειτουργήματος. Ανάμεσα στους λόγους κωλύματος ο ΔΣΑ, αναφέρει ότι δεν επιτρέπεται στον δικηγόρο να παρέχει τις υπηρεσίες του χωρίς οικονομικό αντάλλαγμα, ενώ ο μοναχός δεν επιτρέπεται να ασκεί κατά σύστημα αμειβόμενη επαγγελματική δραστηριότητα. Από την πλευρά του ο μοναχός αντικρούει όλους τους ισχυρισμούς του δικηγορικού συλλόγου και υποστηρίζει ότι η συμμόρφωσή του προς το καθήκον εγκαταβιώσεως στη Μονή της μετανοίας του θα ελέγχεται από τα εκκλησιαστικά όργανα, με αποτέλεσμα, το τελευταίο ζήτημα να μην αφορά τον ΔΣΑ. Το Γ' Τμήμα του ΣτΕ επισημαίνοντας σε απόφασή του ότι η υπόθεση αντιμετωπίζει την εξαιρετική περίπτωση των μοναχών της Εκκλησίας της Ελλάδος, οι οποίοι λόγω της ιδιότητάς τους αυτής ευρίσκονται σε απολύτως ιδιόρρυθμη προσωπική κατάσταση, υποκείμενοι μάλιστα στην εξουσία οργάνων τριών νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου - της Ιεράς Μονής της μετανοίας τους, της οικείας Ιεράς Μητρόπολης και της Εκκλησίας της Ελλάδος έθεσε το σχετικό ερώτημα - εάν μπορούν οι μοναχοί να είναι ταυτόχρονα και δικηγόροι - στο δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ενώσεως αναμένοντας την απάντησή του για την έκδοση της οριστικής αποφάσεως.

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ

Στη στήλη των Βιβλιοκρισιών του παρόντος τεύχους των «Νομοκανονικών»

δημοσιεύονται βιβλιοπαρουσιάσεις:

- της κ. Ελενας Γιαννακοπούλου, επικ. καθηγήτριας της Θεολογικής Σχολής του ΕΚΠΑ για το βιβλίο του αρχιμανδρίτου Γρηγορίου Παπαθωμά «Κανονικά Εμμορφα (Δοκίμια Κανονικής Οικονομίας II)», εκδ. Επέκταση, Κατερίνη, 2015, σσ. 688
- του κ. Γεωργίου Ιατρού, Δρ. Εκκλησιαστικού Δικαίου, δικηγόρου, για το βιβλίο του θεολόγου καθηγητή Β/θμιας, Χαραλάμπους Ανδρεοπούλου «Η Εκκλησία κατά τη δικτατορία 1967-1974. Ιστορική και νομοκανονική προσέγγιση», Πρόλογος: Ιωαν. Μ. Κονιδάρης, εκδ. Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη, 2017, σσ. 424 , και
- του κ. Μιχ. Τσαπόγα, Δρ. Νομικής, δικηγόρου, ειδικού επιστήμονα στο «Συνήγορο του Πολίτη», για τα ξενόγλωσσα βιβλία / εκδόσεις του Claus Dieter Classe, «Regionsrecht», β΄ εκδ., Τυβίγγη, 2015, σσ. 335 , του Gerhard Czermack - Eric Hilgedorf, «Religions - und Weltanschau - ungsrecht», εκδ. Springer, Βερολίνο - Χαϊδελβέργη, 2008, σσ. 328 και του Peter Unruh, «Religionsverfassungsrecht», εκδ. Nomos, γ΄ εκδ., Μπάντεν - Μπάντεν, 2015, σσ. 385 .

Στο τέλος του παρόντος τεύχους δημοσιεύονται, με ιδιαίτερη σελιδαρίθμηση, τα συγκεντρωτικά ευρετήρια συγγραφέων, δικαστικών αποφάσεων και πράξεων ανεξαρτήτων αρχών και όρων και ονομάτων, ευρετήρια για ολόκληρη τη δεκαπενταετία τα οποία επιμελήθηκε ο εκ των μελών της Συντακτικής Επιτροπής Θεοδ. Τσιβόλας, Δρ. Νομικής, δικηγόρος.

Τα «Νομοκανονικά» διευθύνονται υπό του Προέδρου της Εταιρείας Εκκλησιαστικού και Κανονικού Δικαίου , ομ. καθηγητού του Εκκλησιαστικού Δικαίου της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Ιωάννη Μ. Κονιδάρη και κυκλοφορούν τον Νοέμβριο και Μάιο κάθε έτους από τις Εκδόσεις «Σάκκουλας Α.Ε.» .